

Toelichting op de Leefbaarheidsmonitor 2019

Lemon (een gevoelskwestie)

De Leefbaarheidsmonitor (Lemon) 2019 is een vervolg op de Lemon 2011, 2013 en 2016. Het onderzoek is Brabantse Wal + Tholen-breed uitgevoerd en geeft de beleving van de leefbaarheid door inwoners in onder andere de vijf woonkernen van de gemeente Woensdrecht weer. De gegevens zijn door middel van een enquête opgehaald aan de hand van vijf leefbaarheidsaspecten (fysieke leefomgeving, sociale woonomgeving, overlast en ongenoegens, veiligheidsbeleving en algemeen). Deze beleving komt niet altijd overeen met de feitelijke situatie. De resultaten uit de Lemon geven de gevoelens van Woensdrechts inwoners weer en niet in hoeverre deze gevoelens in overeenstemming zijn met de feitelijke cijfers. Deze memo geeft per woonkern een inkijk in hoeverre de meest opvallende cijfers in de Lemon 2019 een grondslag hebben in de kwantitatieve cijfers. Daarbij ligt de nadruk op de opvallend lage(re) waarderingen. Aanvullend is aangegeven op welke manier deze aandachtspunten worden opgepakt in huidig en toekomstig beleid.

Inventarisatie

De inventarisatie in deze memo vindt hieronder als volgt plaats. Allereerst is een algemeen beeld gegeven van de beoordeling in de gemeente als geheel. Daarna is per kern een hoofdstuk ingericht dat begint met een totaaloverzicht van de Lemon-resultaten van 2019 en voorgaande jaren. Hierdoor is direct zichtbaar welke waarderingen zijn gegeven door de inwoners van de kernen. De rood en groene teksten en verschilsymbolen (Δ) in de overzichten hebben een betekenis van een significant verschillende beoordeling ten opzichte van respectievelijk de gemeente als totaal en de voorgaande Lemon in 2016. Dit is nog extra duidelijk gemaakt in het direct hieronder volgende blok dat ook bij de totaaloverzichten per kern is toegevoegd.

GROEN Sign. hoger dan gemeente totaal	▲ Sign. hoger dan 2016
ROOD Sign. lager dan gemeente totaal	▼ Sign. lager dan 2016

Vervolgens is per kern een aantal onderwerpen opgepakt die het meest in het oog springen in de betreffende kern, omdat er significante verschillen zichtbaar zijn. Per onderwerp is een tabel gemaakt met in de eerste rij (aanhef) de benoeming van het onderwerp, in de tweede rij de uitkomst in de Lemon 2019 en in de derde en tevens laatste rij de werkelijke situatie, de (mogelijke) reden van de score in de Lemon 2019 en de wijze waarop met deze vergelijking beleidsmatig wordt omgegaan. Hiermee is beoogd een zichtbare effectuering te tonen van de scores in de Lemon 2019 in de gemeente Woensdrecht.

Significatie

In deze memo wordt – zoals in de Lemon 2019 – over significante verschillen gesproken wanneer een uitkomst in sterke mate de veronderstelling ondersteunt dat het verschil niet door toeval is ontstaan, maar door iets anders. Wanneer alle afzonderlijke beoordelingsresultaten dicht bij elkaar liggen, is er sprake van een significante uitkomst. Wanneer laatstgenoemde uitkomst verschilt wordt gesproken van een significant verschil (voor- of achteruitgang). Het geldt dan als een verschil ten opzichte van de gemeente als totaal of ten opzichte van de vorige meting in 2016.

Gemeente algemeen

De beoordeling van de leefbaarheid in de gemeente Woensdrecht is in 2019 over het algemeen voornamelijk significant hoger ten opzichte van de beoordeling in 2016. Vooral het aanbod en de bereikbaarheid van verschillende voorzieningen worden hoger beoordeeld. Deze hogere beoordeling in de meeste kernen zichtbaar, maar vooral de kern Woensdrecht valt op vanwege de significant lagere beoordelingen ten opzichte van het gemeentelijke gemiddelde. Van de achtendertig afzonderlijke punten zijn er achttien (bijna de helft) significant hoger beoordeeld.

Wanneer de beoordelingen in de Lemon 2019 in Woensdrecht worden vergeleken met die van de gemeenten Steenbergen, Bergen op Zoom en Tholen valt op dat de beoordeling niet veel van elkaar verschillen. Brabantse Wal-breed is vooral zichtbaar dat de beoordeling hoger is dan in het vorige onderzoek. Woensdrecht heeft het minste aantal significant lagere beoordelingen en scoort in het totaaloordeel het hoogst van de vier gemeenten. De sociale woonomgeving wordt in de gemeente Woensdrecht het hoogst beoordeeld.

		Bergen op Zoom				Steenbergen				Woensdrecht				Tholen			
		2019	2016	2013	2011	2019	2016	2013	2011	2019	2016	2013	2011	2019	2016	2013	2011
FYSIEKE WOONOMGEVING	Prijs-kwaliteit woning	6,9	6,8	6,7	7,0	7,4	6,9	6,9	7,3	7,2	7,2	7,0	7,3	7,2	6,8	7,1	7,2
	Kwaliteit woningen	7,0	6,8	6,7	6,8	7,2	7,0	7,0	7,1	7,2	7,3	7,1	7,3	7,2	6,8	6,9	7,0
	Woonomgeving	6,6	6,5	6,4	6,6	6,8	6,6	6,6	6,6	6,8	6,5	6,7	6,7	6,8	6,5	6,6	6,6
	Groenvoorzieningen: aanbod	6,9	6,8	6,5	6,6	6,7	6,6	6,4	6,4	7,3	6,8	6,7	6,9	7,3	6,4	6,8	6,6
	Groenvoorzieningen: onderhoud	6,2	6,0	5,8	6,2	6,3	6,2	6,0	6,1	6,4	5,7	5,8	6,3	6,4	5,9	6,5	6,2
	Speelvoorzieningen: aanbod	6,3	6,1	6,0	5,8	5,9	6,1	5,7	5,6	6,2	6,0	6,1	6,3	6,2	6,0	6,0	5,9
	Speelvoorzieningen: onderhoud	6,2	5,8	5,8	5,8	6,1	6,1	5,8	5,8	6,3	5,9	6,1	6,2	6,3	5,8	5,9	6,0
	Scholen: aanbod	7,5	7,2	7,2	7,1	7,5	7,1	7,4	7,2	7,6	7,2	7,3	7,0	7,6	7,6	7,4	7,3
	Winkels: aanbod	7,1	6,2	6,6	6,6	6,6	6,0	6,3	5,9	7,1	6,2	6,1	6,3	7,1	5,9	5,6	5,9
	Openbaar vervoer: aanbod	6,8	6,6	6,6	6,5	6,0	5,5	5,4	5,1	6,1	5,3	5,1	5,4	6,1	6,0	6,0	5,9
	Sportvoorzieningen: aanbod	6,8	6,6	6,7	6,5	7,1	6,9	6,7	6,4	7,3	6,7	6,5	6,7	7,3	6,6	6,2	6,3
	Wijk-, buurt-of dorps huis: aanbod	6,4	5,7	6,0	6,3	6,8	6,5	6,7	6,4	7,0	6,5	6,4	6,1	7,0	6,6	6,6	5,8
	Medische voorzieningen: aanbod	7,2	6,8	6,7	6,6	7,4	7,2	7,0	6,3	7,3	7,2	7,0	6,9	7,3	7,2	7,1	6,5
	Zorgvoorzieningen: aanbod	6,4	5,8	6,1	6,4	6,8	6,2	6,5	6,2	6,6	5,5	6,7	6,6	6,6	6,4	6,1	6,3
	Kerken, moskeeën, e.d.: aanbod	6,6	6,3	6,4		6,8	6,6	7,0		7,2	6,7	6,7		7,2	7,3	7,4	
	Scholen: bereikbaarheid	7,5	7,3	7,3		7,6	7,2	7,5		7,7	7,3	7,4		7,7	7,6	7,6	
	Winkels: bereikbaarheid	7,4	6,8	7,0		7,3	7,1	7,1		7,6	6,9	6,9		7,6	7,0	6,8	
	Openbaar vervoer: bereikbaarheid	7,1	6,8	6,8		6,4	6,0	5,9		6,6	6,1	5,9		6,6	6,6	6,6	
	Sportvoorzieningen: bereikbaarheid	7,0	6,7	6,8		7,4	7,1	7,0		7,5	7,0	6,9		7,5	7,0	6,8	
	Wijkcentrum: bereikbaarheid	6,7	6,1	6,5		7,2	6,9	7,0		7,4	7,0	6,9		7,4	7,1	7,1	
	Medische vz: bereikbaarheid	7,3	6,9	6,9		7,6	7,3	7,3		7,4	7,2	7,1		7,4	7,4	7,3	
	Zorgvoorzieningen: bereikbaarheid	6,6	6,1	6,3		7,2	6,7	6,9		7,0	5,9	6,8		7,0	6,8	6,6	
	Kerken, moskeeën, e.d.: bereikbaarheid	6,7	6,5	6,6		7,1	6,9	7,2		7,6	7,1	7,1		7,6	7,4	7,5	
SOCIALE WOONOMGEVING	Betrokkenheid	6,1	6,0	6,1	6,2	6,6	6,5	6,6	6,6	6,7	6,6	6,6	6,5	6,6	6,5	6,6	6,6
	Beleving betrokkenheid	6,3	6,3	6,3	6,5	6,8	6,7	6,8	6,9	6,9	7,0	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8	6,9
	Eigen betrokkenheid	5,9	5,8	5,9	5,8	6,3	6,3	6,3	6,5	6,7	6,4	6,5	6,4	6,5	6,5	6,5	6,5
	Bereidheid inzet buurt	5,8	5,5	5,5	5,5	6,0	5,8	6,0	6,1	6,2	6,1	6,0	6,2	6,1	6,3	6,1	6,0
	Omgang etnische groepen	6,4	6,3	6,2	6,1	6,4	6,5	6,5	6,3	6,5	6,5	6,6	6,3	6,4	6,6	6,5	6,6
ONGENOEGENS	Thuisgevoel	7,6	7,3	7,2		7,8	7,7	7,8		8,0	8,0	7,9		7,6	7,7	7,9	
	Overlast (gedrag van) anderen	6,4	6,3	6,2	6,1	7,0	6,6	7,0	7,1	7,3	7,0	7,2	6,8	6,8	6,9	7,2	7,1
	Overlast activiteiten	7,9	8,2	7,9	8,0	8,4	8,0	8,0	8,1	8,2	8,0	8,0	8,0	8,3	8,5	8,5	8,3
VEILIGHEID	Vervuiling	5,6	5,6	5,5	5,8	6,8	6,4	6,4	6,8	6,8	6,4	6,6	6,0	6,4	6,8	6,7	6,7
	Verkeersoverlast	5,6	5,8	5,8	5,7	6,5	6,4	6,5	6,6	6,2	6,3	6,6	6,1	6,3	6,7	6,7	6,3
	School-huisroute kinderen	6,6	6,1	6,2	6,0	6,6	6,2	6,5	6,3	6,2	6,4	6,4	6,0	6,7	7,0	6,8	6,7
ALGEMEEN	Criminaliteit	6,9	6,5	6,5	6,4	7,4	7,2	7,1	7,3	7,3	7,3	7,2	6,5	7,5	7,4	7,8	7,6
	Veiligheidsgevoel overdag	8,2	8,0	7,7	7,8	8,6	8,3	8,2	8,5	8,4	8,4	8,3	8,1	8,4	8,5	8,6	8,5
	Veiligheidsgevoel 's avonds	7,1	6,9	6,6	6,7	7,9	7,6	7,6	7,8	7,9	7,8	7,6	7,4	7,8	7,9	8,1	7,9
ALGEMEEN	Veiligheidsgevoel woning	8,4	8,4	8,1	8,1	8,8	8,6	8,3	8,5	8,8	8,6	8,5	8,2	8,7	8,7	8,7	8,5
	Ontwikkeling wijk of kern	5,8	5,7	5,5	5,8	5,9	5,8	6,0	6,1	5,9	5,8	5,9	6,0	5,7	5,7	6,0	6,0
Totaaloordeel		7,2	7,1	7,0	7,1	7,6	7,5	7,5	7,6	7,7	7,7	7,7	7,6	7,4	7,4	7,5	7,4

Kern Woensdrecht

7. Woensdrecht	2011	2013	2016	2019		2011	2013	2016	2019
Prijs-kwaliteit woningen	7,3	6,8	7,2	7,2	Medische voorzieningen - bereikbaarheid	-	5,5	5,5	5,4
Kwaliteit woningen	7,5	6,9	7,2	7,1	Zorgvoorzieningen - bereikbaarheid	-	5,2	5,1	5,2
Woonomgeving	7,0	6,8	6,8	7,0	Kerken, moskeeën, e.d. - bereikbaarheid	-	6,4	6,4	6,6
Aanbod groenvoorzieningen	7,3	6,4	7,1	7,1	Betrokkenheid bewoners	6,4	6,5	6,5	6,5
Onderhoud groenvoorzieningen	6,4	5,5	6,0	6,2	Beleving betrokkenheid	6,9	6,9	6,9	6,8
Aanbod speelvoorzieningen	6,4	6,4	6,3	6,3	Eigen betrokkenheid	6,5	6,3	6,3	6,5
Onderhoud speelvoorzieningen	6,6	6,2	6,2	6,3	Bereidheid inzet buurt	6,4	6,1	5,9	6,1
Scholen - aanbod	7,5	7,5	7,6	7,7	Omgang etnische groepen	6,4	6,3	6,1	6,4
Winkels - aanbod	4,6	3,9	4,6	5,1	Thuisgevoel	-	7,9	8,1	7,9
Openbaar vervoer - aanbod	3,1	3,2	3,1	3,8	Overlast (gedrag van) anderen	6,8	6,9	6,8	6,7
Sportvoorzieningen - aanbod	6,0	5,7	6,0	6,5	Overlast activiteiten	7,6	7,7	7,4	6,8
Wijk/buurt-of dorps huis - aanbod	5,8	6,1	6,5	6,9	Vervuiling	5,7	6,5	6,8	6,8
Medische voorzieningen - aanbod	5,6	5,3	5,6	5,4	Verkeersoverlast	6,6	6,3	7,0	6,5
Zorgvoorzieningen - aanbod	5,7	5,2	5,1	4,8	School-huisroute kinderen	6,1	6,5	6,6	6,4
Kerken, moskeeën, e.d. - aanbod	-	6,1	6,2	6,0	Criminaliteit	6,9	7,0	7,5	7,4
Scholen - bereikbaarheid	-	7,4	7,3	7,5	Veiligheidsgevoel overdag	8,4	8,4	8,5	8,5
Winkels - bereikbaarheid	-	5,0	5,1	5,8	Veiligheidsgevoel 's avonds	7,7	7,9	8,1	8,0
OV - bereikbaarheid	-	3,8	3,1	4,0	Veiligheidsgevoel woning	8,4	8,6	8,7	8,6
Sportvoorzieningen - bereikbaarheid	-	6,1	6,0	6,9	Ontwikkeling	6,5	5,6	5,9	5,9
Wijk/buurt-of dorps huis - bereikbaarheid	-	6,7	6,7	7,3	Totaaloordeel	7,9	7,5	7,8	7,7

■ GROEN Sign. hoger dan gemeente totaal ▲ Sign. hoger dan 2016
■ ROOD Sign. lager dan gemeente totaal ▼ Sign. lager dan 2016

Aanbod en bereikbaarheid winkels

Lemon 2019	Het winkelaanbod scoort elke Lemon sinds 2011 relatief laag. Het huidige cijfer is wel hoger dan voorgaande jaren.
Situatie	Het aantal winkels in de kern Woensdrecht bedraagt vier stuks, met een gezamenlijke winkelvloeroppervlakte van 575m ² . De Kringloopwinkel is met 300m ² veruit het grootst. Het is geen reden aan te wijzen voor de plotse stijging dit jaar in de waardering van het aanbod. Winkelaanbod wordt beleidsmatig ondersteund in het kader van behoud en versterking van de leefbaarheid in de dorpen. Het is echter wel marktwerking of ondernemingen hiervan gebruik maken en of dit tot rendabele bedrijfsvoering kan leiden.

Aanbod en bereikbaarheid openbaar vervoer

Lemon 2019	Openbaar vervoer scoort steeds slecht in de kern Woensdrecht. Dit jaar is de beoordeling van aanbod en bereikbaarheid hoger dan voorgaande jaren, maar nog altijd relatief laag.
------------	--

Situatie	Door de kern Woensdrecht loopt geen OV-route. De plekken in de dorpskern die het verst afgelegen zijn van een bushalte (neem bijvoorbeeld de kruising Grindweg/Langeweg), liggen op 20-30 minuten lopen naar de dichtstbijzijnde bushalte in Hoogerheide (halte Zandfort of Duinstraat). In 2020 komt er een nieuwe dienstregeling waarin er in meer bussen naar de Vliegbasis, Hoogerheide en het Zuidwesthoekcollege zullen gaan rijden. Op voornoemde bushaltes in Hoogerheide zullen dan meer bussen stoppen.
----------	---

Aanbod en bereikbaarheid medische voorzieningen	
Lemon 2019	Het aanbod en de bereikbaarheid van medische voorzieningen en zorgvoorzieningen in Woensdrecht scoort relatief laag.
Situatie	In Woensdrecht zijn dan ook weinig voorzieningen aanwezig. Voor de huisarts, apotheek, tandarts etc. zijn inwoners uit Woensdrecht aangewezen op de voorzieningen in Hoogerheide. Er zijn in Woensdrecht diverse burgerinitiatieven, zoals het Participatiecafé en de buurtbus om de hiaten op te lossen. Vanuit de beleidsafdeling wordt op dit moment geen extra inzet op gepleegd op het aanbod en de bereikbaarheid van medische voorzieningen in de kern Woensdrecht.

Kern Hoogerheide

8. Hoogerheide	2011	2013	2016	2019		2011	2013	2016	2019
Prijs-kwaliteit woningen	7,1	7,4	7,2	7,5	Medische voorzieningen - bereikbaarheid	-	7,6	7,7	7,7
Kwaliteit woningen	7,2	7,1	7,2	7,0	Zorgvoorzieningen - bereikbaarheid	-	7,2	7,3	7,6
Woonomgeving	6,8	6,7	6,5	6,8	Kerken, moskeeën, e.d. - bereikbaarheid	-	7,1	7,1	7,7
Aanbod groenvoorzieningen	6,8	6,7	6,6	7,0	Betrokkenheid bewoners	6,2	6,6	6,4	6,6
Onderhoud groenvoorzieningen	6,1	5,9	5,7	5,8	Beleving betrokkenheid	6,4	6,7	6,7	6,9
Aanbod speelvoorzieningen	6,4	5,9	5,8	5,8	Eigen betrokkenheid	6,0	6,6	6,2	6,8
Onderhoud speelvoorzieningen	6,3	5,9	6,0	5,9	Bereidheid inzet buurt	6,0	5,8	5,8	5,9
Scholen - aanbod	7,4	7,6	7,6	7,5	Omgang etnische groepen	5,8	6,6	6,5	6,8
Winkels - aanbod	7,4	7,9	7,8	7,9	Thuisgevoel	-	7,7	8,0	8,2
Openbaar vervoer - aanbod	6,5	7,2	6,9	6,2	Overlast (gedrag van) anderen	6,7	7,0	6,8	7,1
Sportvoorzieningen - aanbod	7,0	7,2	7,5	7,5	Overlast activiteiten	7,8	8,1	8,1	8,7
Wijk/buurt-of dorpshuis - aanbod	6,1	6,6	6,5	6,9	Vervuiling	6,3	5,8	6,0	6,1
Medische voorzieningen - aanbod	7,4	7,8	7,9	7,9	Verkeersoverlast	6,3	6,6	6,4	6,1
Zorgvoorzieningen - aanbod	7,1	7,3	7,2	7,2	School-huisroute kinderen	6,1	6,0	6,3	5,9
Kerken, moskeeën, e.d. - aanbod	-	7,1	6,9	7,3	Criminaliteit	6,3	7,1	7,2	7,8
Scholen - bereikbaarheid	-	7,5	7,7	7,5	Veiligheidsgevoel overdag	8,0	8,2	8,3	8,6
Winkels - bereikbaarheid	-	7,5	7,5	7,7	Veiligheidsgevoel 's avonds	7,4	7,1	7,9	8,1
OV - bereikbaarheid	-	7,0	7,4	6,9	Veiligheidsgevoel woning	8,2	8,3	8,6	9,1
Sportvoorzieningen - bereikbaarheid	-	7,3	7,5	7,6	Ontwikkeling	5,9	6,1	5,9	6,1
Wijk/buurt-of dorpshuis - bereikbaarheid	-	7,0	7,1	7,2	Totaaloordeel	7,4	7,5	7,4	7,5

GROEN Sign. hoger dan gemeente totaal ▲ Sign. hoger dan 2016
ROOD Sign. lager dan gemeente totaal ▼ Sign. lager dan 2016

Bereikbaarheid en aanbod openbaar vervoer

Lemon 2019	Het aanbod en de bereikbaarheid van het OV wordt dit jaar significant lager beoordeeld dan in de Lemon van voorgaande jaren.
Situatie	In 2020 komt er een nieuwe dienstregeling waarin er in meer bussen naar de Vliegbasis, Hoogerheide en het Zuidwesthoekcollege zullen gaan rijden. Op voornoemde bushaltes in Hoogerheide zullen dan meer bussen stoppen. Mogelijk heeft dit tot gevolg dat in de toekomst de bereikbaarheid en het aanbod van het OV hoger wordt beoordeeld.

Onderhoud groenvoorzieningen

Lemon 2019	In de Lemon 2019 zijn de bereikbaarheid en het aanbod OV lager beoordeeld dan in voorgaande jaren. Dit jaar significant lager ten opzichte van het gemeentelijke gemiddelde.
Situatie	Met name in de eerste helft van 2019 (vanaf het groeiseizoen gerekend) is in Hoogerheide/Woensdrecht minder gescoord als het gaat om onkruidbestrijding op verhardingen. Dit blijkt uit de gemeentelijke

	schouwronde. Tijdens de schouw wordt gelet op onkruidbestrijding op verharding en of dit de vastgestelde beeldkwaliteit behaalt (dit betreft geen schoffelpark van plantsoenen e.d.). Latere schouw (september) toont aan dat de ‘achterstand’ is hersteld. De Lemon-enquête is in juli 2019 uitgevoerd, voor de schouw in september. In 2019 is een pilot gedraaid waarbij in een aantal van de kernen onkruid bestreden werd door een onderhoudspartij en in de andere kernen door een andere onderhoudspartij. De resultaten van de pilot worden samengebracht in een collegevoorstel waarin zal worden geadviseerd hoe het groenonderhoud vanaf 2020 uit te voeren.
--	---

Kern Huijbergen

9. Huijbergen	2011	2013	2016	2019		2011	2013	2016	2019
Prijs-kwaliteit woningen	7,6	7,2	7,5	7,6	Medische voorzieningen - bereikbaarheid	-	7,7	7,7	8,1
Kwaliteit woningen	7,5	7,6	7,5	7,8	Zorgvoorzieningen - bereikbaarheid	-	7,5	3,6	7,1
Woonomgeving	7,0	7,3	6,3	7,1	Kerken, moskeeën, e.d. - bereikbaarheid	-	7,6	7,4	7,7
Aanbod groenvoorzieningen	7,3	7,4	6,7	7,7	Betrokkenheid bewoners	6,9	7,1	6,9	6,9
Onderhoud groenvoorzieningen	6,8	6,4	5,9	6,8	Beleving betrokkenheid	7,0	7,3	7,1	7,0
Aanbod speelvoorzieningen	6,4	6,6	6,4	6,7	Eigen betrokkenheid	6,8	7,1	6,3	6,9
Onderhoud speelvoorzieningen	6,3	6,3	6,4	6,7	Bereidheid inzet buurt	6,8	6,8	6,4	6,7
Scholen - aanbod	6,9	7,2	7,0	7,2	Omgang etnische groepen	6,9	7,1	6,5	7,3
Winkels - aanbod	5,5	5,7	5,5	6,6	Thuisgevoel	-	8,1	8,3	8,3
Openbaar vervoer - aanbod	5,3	4,5	4,7	5,3	Overlast (gedrag van) anderen	7,1	7,7	7,5	7,4
Sportvoorzieningen - aanbod	7,0	7,0	6,8	7,3	Overlast activiteiten	8,6	8,4	8,3	8,2
Wijk/buurt-of dorpshuis - aanbod	7,0	7,2	7,2	7,6	Vervuiling	6,3	7,3	6,8	7,2
Medische voorzieningen - aanbod	7,2	7,2	7,6	7,9	Verkeersoverlast	6,1	6,8	5,9	6,5
Zorgvoorzieningen - aanbod	6,9	7,2	3,1	6,1	School-huisroute kinderen	6,3	7,3	6,0	6,3
Kerken, moskeeën, e.d. - aanbod	-	7,2	6,8	7,1	Criminaliteit	6,4	7,4	7,3	7,1
Scholen - bereikbaarheid	-	7,5	7,4	7,8	Veiligheidsgevoel overdag	8,0	8,4	8,6	8,6
Winkels - bereikbaarheid	-	7,4	7,2	7,8	Veiligheidsgevoel 's avonds	7,4	8,0	7,9	7,9
OV - bereikbaarheid	-	6,2	6,3	6,9	Veiligheidsgevoel woning	8,0	8,9	8,7	8,5
Sportvoorzieningen - bereikbaarheid	-	7,5	7,4	7,9	Ontwikkeling	6,0	6,4	5,9	6,3
Wijk/buurt-of dorpshuis - bereikbaarheid	-	7,6	7,7	8,0	Totaaloordeel	7,7	8,1	7,8	8,0

GROEN Sign. hoger dan gemeente totaal ▲ Sign. hoger dan 2016
ROOD Sign. lager dan gemeente totaal ▼ Sign. lager dan 2016

Aanbod winkels

Lemon 2019	Het aanbod winkels is zoals ook in voorgaande Lemons relatief laag beoordeeld. Opvallend is dat het cijfer in 2019 weliswaar significant is gestegen ten opzichte van de Lemon 2016.
Situatie	Het aanbod winkels in Huijbergen bestaat uit twee stuks: een kleine supermarkt en een slager. De beleving van dit aanbod wordt in 2019 beter gewaardeerd dan in voorgaande jaren. Winkelaanbod wordt beleidsmatig ondersteund in het kader van behoud en versterking van de leefbaarheid in de dorpen. Of ondernemingen hiervan gebruik maken en of dit tot rendabele bedrijfsvoering kan leiden is echter afhankelijk van de marktwerking.

Aanbod openbaar vervoer

Lemon 2019	Het aanbod openbaar vervoer wordt relatief laag beoordeeld, evenals in voorgaande Lemons. Het cijfer in 2019 is licht gestegen ten opzichte van de voorgaande Lemon in 2016.
------------	--

Situatie	Voor de kern Huijbergen vervalt in de nieuwe dienstregeling (2020) de directe verbinding met Bergen op Zoom buiten de spitsuren. Buiten de spits dient er dan in Hoogerheide overgestapt worden om in Bergen op Zoom te komen. Richting Roosendaal komt er in de spits dagelijks één extra bus bij. De vraag is wat dit in de toekomst met de beoordeling van het openbaar vervoer in de kern doet.
----------	---

Aanbod en bereikbaarheid medische voorzieningen	
Lemon 2019	Het cijfer voor het aanbod van zorgvoorzieningen is in Huijbergen gestegen van 3,1 in Lemon 2016 naar een 6,1 in 2019.
Situatie	Een mogelijke oorzaak voor de relatief grote stijging van de waardering is de samenwerking tussen het ziekenhuis in Roosendaal, een farmaceutisch bedrijf en de huisartsenpraktijk in Huijbergen. Deze samenwerking vindt sinds december 2018 plaats in de plaatselijke huisartsenpraktijk. Hierdoor kunnen in ieder geval dialysepatiënten voortaan in Huijbergen terecht kunnen voor dialysebehandelingen (thuisdialyse).

Kern Ossendrecht

10. Ossendrecht	2011	2013	2016	2019		2011	2013	2016	2019
Prijs-kwaliteit woningen	7,6	6,7	7,5	7,0	Medische voorzieningen - bereikbaarheid	-	7,4	7,2	6,9
Kwaliteit woningen	7,2	7,1	7,5	7,3	Zorgvoorzieningen - bereikbaarheid	-	7,3	7,0	6,4
Woonomgeving	6,5	6,4	6,5	6,6	Kerken, moskeeën, e.d. - bereikbaarheid	-	7,4	7,0	▲ 7,7
Aanbod groenvoorzieningen	6,8	6,4	6,6	▲ 7,3	Betrokkenheid bewoners	6,7	6,5	6,9	6,9
Onderhoud groenvoorzieningen	6,2	5,6	5,4	▲ 6,6	Beleving betrokkenheid	7,1	6,6	7,2	7,0
Aanbod speelvoorzieningen	5,9	6,0	5,9	6,3	Eigen betrokkenheid	6,6	6,3	6,6	6,8
Onderhoud speelvoorzieningen	6,1	6,3	5,6	6,2	Bereidheid inzet buurt	6,1	5,6	5,9	6,6
Scholen - aanbod	6,6	7,2	7,0	▲ 7,6	Omgang etnische groepen	6,1	6,7	6,7	6,5
Winkels - aanbod	6,4	5,6	5,6	6,0	Thuisgevoel	-	7,9	8,1	8,3
Openbaar vervoer - aanbod	5,4	5,4	5,5	▲ 6,2	Overlast (gedrag van) anderen	6,8	7,2	7,3	7,5
Sportvoorzieningen - aanbod	6,6	6,2	6,7	7,2	Overlast activiteiten	8,1	8,0	8,2	8,5
Wijk/buurt-of dorpshuis - aanbod	6,2	6,4	5,9	▲ 6,9	Vervuiling	5,8	6,7	6,2	▲ 7,5
Medische voorzieningen - aanbod	7,3	7,5	7,4	▼ 6,5	Verkeersoverlast	5,4	6,4	6,1	6,1
Zorgvoorzieningen - aanbod	6,7	7,4	6,7	6,0	School-huisroute kinderen	5,8	5,7	6,1	6,3
Kerken, moskeeën, e.d. - aanbod	-	7,0	7,1	7,3	Criminaliteit	6,1	7,3	7,6	7,1
Scholen - bereikbaarheid	-	7,4	7,0	▲ 7,7	Veiligheidsgevoel overdag	8,1	8,3	8,7	8,4
Winkels - bereikbaarheid	-	7,1	6,6	▲ 7,4	Veiligheidsgevoel 's avonds	7,3	7,7	8,0	8,0
OV - bereikbaarheid	-	6,4	6,1	6,1	Veiligheidsgevoel woning	8,0	8,5	8,8	9,0
Sportvoorzieningen - bereikbaarheid	-	6,8	6,8	7,2	Ontwikkeling	5,8	6,0	5,9	5,6
Wijk/buurt-of dorpshuis - bereikbaarheid	-	6,8	6,5	▲ 7,2	Totaaloordeel	7,8	7,7	7,8	8,0

GROEN Sign. hoger dan gemeente totaal ▲ Sign. hoger dan 2016
ROOD Sign. lager dan gemeente totaal ▼ Sign. lager dan 2016

Aanbod en bereikbaarheid zorgvoorzieningen en medische voorzieningen

Lemon 2019	In Ossendrecht is de score voor het aanbod van medische voorzieningen en de bereikbaarheid van zorgvoorzieningen significant laag beoordeeld.
Situatie	De oorzaak hiervoor kan zijn dat de apotheek voorziening in Ossendrecht is verschaald per 1 januari 2018. Er zijn geen medicijnen meer op voorraad. Medicijnen moeten van te voren aangevraagd worden, waarna ze opgehaald kunnen worden in een 24 uurs-kast. Inwoners van Ossendrecht zijn uitgeschreven bij de apotheek Ossendrecht en ingeschreven bij de apotheek in Hoogerheide of desgewenst een ander dorp. De verschaling van de apotheek in Ossendrecht heeft te maken met marktwerking. Hier hebben wij als gemeente geen invloed op. De apotheekdiensten zijn nog steeds beschikbaar via de 24-uurskast. De beleidsafdeling speelt hier op dit moment niet op in.

Veiligheid en omgang etnische groepen	
Lemon 2019	Het veiligheidsgevoel in Ossendrecht is gemiddeld hoog beoordeeld. Daarnaast is de beoordeling van de omgang etnische groepen iets gedaald.
Situatie	Dit is opvallend in het licht van de situatie met betrekking tot huisvesting van relatief veel arbeidsmigranten in de kern Ossendrecht (2,9% van het aantal inwoners tegenover het gemiddelde van 1,6% van de rest van de gemeente als totaal). Op basis van het in 2019 vastgestelde huisvestingsbeleid arbeidsmigranten wordt voor de huisvesting van arbeidsmigranten in de toekomst gezocht naar nieuwe woonvormen, voornamelijk buiten de kern. Er blijft ondanks het positieve cijfer voldoende aandacht uitgaan naar de leefbaarheid, waaronder de omgang met etnische groepen.

Kern Putte

Het college heeft al voor het verschijnen van de concept-Lemon in september jongstleden de aandacht gevestigd op leefbaarheid in de kern Putte. Er is door een delegatie van het college overleg geweest met Putse partners over de zorgen die er leven in deze kernen. Dit naar aanleiding van huisvesting van doelgroepen die extra aandacht op het gebied van zorg en veiligheid behoeven en het aandeel Belgische inwoners. Los van de Lemon-uitslagen gaat al aandacht uit naar de samenwerking tussen Belgisch en Nederlandse Putte, in het kader van rijksgrensoverschrijdend complementeren of met andere woorden ‘het beste van twee werelden’ benutten. Aanvullend op die lopende internationale dialoog zijn de volgende aandachtspunten in Putte zichtbaar in de Lemon 2019.

11. Putte	2011	2013	2016	2019		2011	2013	2016	2019
Prijs-kwaliteit woningen	7,1	7,0	6,6	6,8	Medische voorzieningen - bereikbaarheid	-	7,5	7,7	7,8
Kwaliteit woningen	6,9	7,1	6,8	6,9	Zorgvoorzieningen - bereikbaarheid	-	6,9	6,9	7,5
Woonomgeving	6,3	6,6	6,5	6,7	Kerken, moskeeën, e.d. - bereikbaarheid	-	7,0	7,2	7,5
Aanbod groenvoorzieningen	6,5	6,9	6,8	▲ 7,6	Betrokkenheid bewoners	6,2	6,3	6,4	6,6
Onderhoud groenvoorzieningen	5,8	5,7	5,6	▲ 6,8	Beleving betrokkenheid	6,5	6,5	6,9	6,7
Aanbod speelvoorzieningen	6,1	5,6	5,6	6,3	Eigen betrokkenheid	5,9	6,2	6,3	6,3
Onderhoud speelvoorzieningen	5,7	5,6	5,4	▲ 6,6	Bereidheid inzet buurt	5,7	5,9	6,5	6,0
Scholen - aanbod	6,8	6,9	6,7	▲ 7,7	Omgang etnische groepen	6,2	6,4	6,6	▼ 5,7
Winkels - aanbod	7,3	7,2	7,5	▲ 8,3	Thuisgevoel	-	8,0	7,6	7,2
Openbaar vervoer - aanbod	6,4	5,5	6,3	▲ 7,0	Overlast (gedrag van) anderen	6,8	7,2	6,7	7,2
Sportvoorzieningen - aanbod	6,9	6,5	6,8	7,3	Overlast activiteiten	8,0	8,2	8,1	7,6
Wijk/buurt-of dorpshuis - aanbod	5,4	6,1	6,4	▲ 7,1	Vervuiling	5,6	6,6	6,1	6,8
Medische voorzieningen - aanbod	6,6	7,3	7,5	7,8	Verkeersoverlast	6,3	6,8	6,3	6,1
Zorgvoorzieningen - aanbod	6,6	6,5	5,8	▲ 7,4	School-huisroute kinderen	5,6	6,7	6,8	6,2
Kerken, moskeeën, e.d. - aanbod	-	6,3	6,6	▲ 7,3	Criminaliteit	6,8	7,3	6,8	6,8
Scholen - bereikbaarheid	-	7,3	7,3	▲ 7,9	Veiligheidsgevoel overdag	8,0	8,4	7,8	8,1
Winkels - bereikbaarheid	-	7,6	7,8	8,2	Veiligheidsgevoel 's avonds	7,3	7,4	7,3	7,6
OV - bereikbaarheid	-	6,5	7,1	7,5	Veiligheidsgevoel woning	8,2	8,4	8,3	8,2
Sportvoorzieningen - bereikbaarheid	-	6,9	7,2	7,6	Ontwikkeling	5,6	5,8	5,5	5,9
Wijk/buurt-of dorpshuis - bereikbaarheid	-	6,6	7,0	▲ 7,6	Totaaloordeel	7,4	7,7	7,4	7,6

GROEN Sign. hoger dan gemeente totaal ▲ Sign. hoger dan 2016
ROOD Sign. lager dan gemeente totaal ▼ Sign. lager dan 2016

Omgang etnische groepen & Thuisgevoel

Lemon 2019	De omgang met etnische groepen en het thuisgevoel zijn in de Lemon 2019 significant lager beoordeeld dan voorgaande jaren.
Situatie	Vanuit het voornoemde overleg tussen collegeleden en partners uit Putte wordt de nadruk gelegd op het aandeel Belgische inwoners in Nederlands Putte en hun blijvende sociale verbondenheid met Belgische Putte. De dialoog over de leefbaarheid in Putte als geheel is reeds ingezet. Het

	Woensdrechtse college heeft in november 2019 het college van de Belgische gemeente Stabroek op werkbezoek gehad waarbij het onderwerp leefbaarheid ter sprake is gekomen. Er worden Belgische inwoners van Nederlands Putte uitgenodigd om het gesprek aan te nemen over de leefbaarheid in Nederlands Putte en Putte als geheel.
--	---

Conclusies en aanbevelingen

Voor elke kern zijn de meest opvallende trends en veranderingen uitgelicht. Het valt op dat het aanbod en de bereikbaarheid van zorg- en medische voorzieningen en winkels afhankelijk is van marktwerking. Het kan desondanks toch interessant zijn om binnen deze marktwerking proberen de gemeente Woensdrecht aantrekkelijk te maken dan wel te houden voor dit soort voorzieningen. Lokale voorbeelden hiervoor zijn de samenwerking tussen het ziekenhuis, een farmaceut en de huisarts in Huijbergen of de mini-supermarkt in Woensdrecht.

Mogelijk ten overvloede dient te worden herhaald dat de Lemon een rapport is dat de gevoelens van inwoners ten aanzien van de leefomgeving in een bepaalde tijd weergeeft. De beoordeling is niet enkel afhankelijk van de omgeving, maar ook van de tijd / periode waarin het onderzoek wordt uitgevoerd. In een recessie kunnen de beoordelingen bijvoorbeeld anders zijn dan in tijden van economische voorspoed. Maar ook of een enquête in de herfst / winter dan wel in de lente / zomer wordt uitgevoerd geeft mogelijk verschillende resultaten. Laat daarom de Lemon 2019 op zichzelf niet leidend zijn voor toekomstige beleidsvorming, maar beschouw het als extra inzicht in algemene gevoelens ten aanzien van de leefomgeving. De Lemon is wel complementair aan kwantitatieve beleidsonderzoeken als bijvoorbeeld de economische barometer of het woningbehoefteonderzoek.

De aanpak die is gekozen voor Putte (overleg met lokale partners en inwoners) zal ook worden gehanteerd voor de andere kernen. Daardoor worden sommige redenen van opvallende beoordelingen beter kenbaar. Vervolgens kan meer doelgericht en samen met die lokale partners ingezet worden op verbetering van de situatie. Het Lemon-rapport wordt gedeeld met de dorpsplatforms, zodat zij tijdens hun openbare vergaderingen de inwoners kunnen informeren en ervaringen kunnen delen. Dit kan een verdere nuancering van de Lemon opleveren. De platforms en burgerinitiatieven kunnen daarna worden afgestemd op de Lemon en de dialoog die daarop is gevoerd.

Ten slotte worden deze memo inclusief het Lemon-rapport en bijlagen ter kennisname aan onze stakeholders.